

Θεματική αποτίμηση του 1^{ου} Βιωματικού Συνεδρίου Εφαρμοσμένης Διδακτικής: «Καινοτόμες εφαρμογές στη Διδακτική Πράξη», που υλοποιήθηκε στη Δράμα, 27, 28 και 29 Νοεμβρίου 2015.

Σπύρος Κιουλάνης

Πρόεδρος Επιστημονικού και Πολιτιστικού Συλλόγου εκπ@ιδευτικός κύκλος

Το 1ο Διεθνές Βιωματικό Συνέδριο Εφαρμοσμένης Διδακτικής: «Καινοτόμες εφαρμογές στη διδακτική πράξη» υλοποιήθηκε στη Δράμα 27,28,29 Νοεμβρίου 2015 και ολοκληρώθηκε με μεγάλη επιτυχία, καθώς προώθησε ένα ζωντανό τρόπο σύνδεσης της γνώσης με την εμπειρία, κινητοποίησε σκέψεις και συναισθήματα και ενθάρρυνε τη δημιουργική μάθηση.

Πανεπιστημιακοί καθηγητές, στελέχη εκπαίδευσης και μάχιμοι εκπαιδευτικοί από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό στήριξαν με τη συμμετοχή τους και συντόνισαν με την παρουσία τους τις βιωματικές μικροδιδασκαλίες, τα βιωματικά εργαστήρια, τις στρογγυλές τράπεζες, τις τηλεδιάσκεψεις και τις ανακοινώσεις που έλαβαν χώρα κατά τη διεξαγωγή του συνεδρίου.

Συνολικά πραγματοποιήθηκαν 105 ανακοινώσεις, εκ των οποίων οι δεκατέσσερις είχαν τη μορφή μικροδιδασκαλίας. Πραγματοποιήθηκαν ακόμη τέσσερα βιωματικά εργαστήρια, μία τηλεδιάσκεψη και δύο στρογγυλές τράπεζες. Συνολικά πήραν μέρος 145 εισηγητές/τριες.

Στις βιωματικές μικροδιδασκαλίες, ο Χρήστος Χαρακόπουλος, στην παρουσίασή του: «Η διδασκαλία των κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο με τη χρήση της δημιουργικής γραφής», παρουσίασε με βιωματικό τρόπο τη μέθοδο διδασκαλίας των λογοτεχνικών κειμένων με τη χρήση της δημιουργικής γραφής. Από την εφαρμογή της μεθόδου έγινε σαφές ότι η εν λόγω μέθοδος αποτελεί μία καινοτόμο προσέγγιση των λογοτεχνικών κειμένων, κατά την οποία ο διδάσκων χρησιμοποιεί τα κείμενα του σχολικού εγχειριδίου ως μέσο έμπνευσης για την συγγραφή νέων κειμένων από τη πλευρά των μαθητών.

Οι Μαρία Κυριάκου και Σοφία Νταλαμπύρα, με τη βιωματική μικροδιδασκαλία: «Τα καπέλο μου φοράω και τη σκέψη ξεκινάω», παρουσίασαν ένα σχέδιο διδασκαλίας βασισμένο στην ενεργητική - βιωματική μάθηση, μέσα από την τεχνική “six thinking hats” του Eduard De Bono. Η εμπλοκή των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών στη βιωματική διαδικασία που εξελίχθηκε επιβεβαίωσε ότι οι τεχνικές δημιουργικής μάθησης οδηγούν στην καλλιέργεια δεξιοτήτων επίλυσης προβληματικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής σκέψης και των πολλαπλών οπτικών προσέγγισης ενός θέματος.

Οι Ανδρέας Οικονόμου, Κλειώ Κεντερελίδου και Φανή Γαλατσοπούλου επιχείρησαν μία «Εισαγωγή στον Συναισθηματικό Αλφαριθμητισμό», εστιάζοντας σε ένα βιωματικό "μάθημα" διάρκειας 20 λεπτών, προσαρμοσμένο στους ενήλικες συνέδρους. Μέσα από την προσέγγιση του θέματος έγινε σαφές τι αποτελεί συναίσθημα, σε σύγκριση με το τι είναι διάθεση ενός

ατόμου σε σχέση με τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε καταγραφή και κατάταξη των συναισθημάτων των συμμετεχόντων στο βιωματικό εργαστήριο με έναν συστηματικό τρόπο.

Οι Κατερίνα Κεδράκα και Χρήστος Καλτσίδης, με τη βιωματική τους προσέγγιση: «Ακολουθώντας τα βήματα μιας επαγγελματικής επιλογής», εστίασαν στη λήψη απόφασης σταδιοδρομίας των νέων επιστημόνων στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους ανάπτυξης. Επιχειρήθηκε, λοιπόν, προσέγγιση του θέματος με την τεχνική της ψηφιακής αφήγησης (digital storytelling) μέσω του αντίστοιχου λογισμικού (Scratch), ενώ παρουσιάστηκε το δίλλημα σταδιοδρομίας στο οποίο βρίσκεται μια νεαρή απόφοιτη (βιοεπιστήμονας) ανώτατης εκπαίδευσης. Οι ομάδες εργασίας κλήθηκαν να επιλέξουν το τέλος της ιστορίας που τους δόθηκε, επιχειρηματολογώντας υπέρ ή κατά δύο επιλογών της επαγγελματικής απόφασης που έπρεπε να πάρει η νεαρή επιστήμων. Η τελική λύση αποφασίστηκε από την ολομέλεια.

Οι Σπύρος Κιουλάνης, Νίκος Γιαμαλής, Ευθύμης Βαλκάνος, Αλέξανδρος Καράκος και Γιάννης Δημητράκης, στη «Διδακτική μουσική (jazz) και εικαστική (ζωγραφική) αναπαράσταση της διδακτικής βιωματικής εμπειρίας του στοχασμού κατά τη δράση (reflection in action) του Donald Schön» επιχειρήσαν μία αναπαράσταση της βιωματικής εμπειρίας του στοχασμού κατά τη δράση του Donald Schön, μέσω ενός κουαρτέτου jazz μουσικής και με παράλληλη εικαστική (ζωγραφική) παρέμβαση στην όλη διαδικασία.

Ο Donald Schön αναφέρεται σε ένα είδος στοχασμού κατά τη δράση (reflection in action), ο οποίος είναι σιωπηρός και τυχαίος και αποτελεί μια συγκεκριμένη διανοητική διεργασία, η οποία εξωτερικεύεται σε μία μορφή διαλόγου, όπου οι απόψεις που κατατίθενται αποτελούν αφορμές για νέο στοχασμό και συνέχιση του διαλόγου. Το πιο πετυχημένο παράδειγμα που χρησιμοποιεί ο Schön σχετικά με το στοχασμό κατά τη δράση είναι αυτό της jazz μουσικής και συγκεκριμένα η επικοινωνία και ο διάλογος ανάμεσα στους μουσικούς της jazz που εξελίσσεται σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο ρυθμού και μελωδίας.

Το διδακτικό σενάριο εξελίχθηκε στη βάση του προγράμματος της «Έντεχνης συλλογιστικής» (Artful Thinking Program-ATP) και συγκεκριμένα με βάση το μοτίβο: «Η αρχή, η μέση και το τέλος» (Beginning, middle, end). Οι συμμετέχοντες παρατήρησαν ως μοτίβο το έργο τέχνης «η κραυγή» του Έντβαρντ Μουνκ και αλληλεπίδρασαν με βάση το ερώτημα: «Αν το συγκεκριμένο έργο τέχνης είναι το μέσον μιας ιστορίας, τι θα μπορούσε να έχει συμβεί προηγουμένως; Τι θα ήταν επόμενο να συμβεί;»

Καθώς ο διάλογος και η επικοινωνία εξελίσσονταν, αποδίδονταν μουσικά από την ορχήστρα jazz και ταυτόχρονα εικαστικά (ζωγραφική).

Στο τέλος έγινε μία επικοδομητική συζήτηση με τους συμμετέχοντες συνέδρους, μέσω της οποίας έγινε σαφής και ο διαχωρισμός μεταξύ των εννοιών “reflection in action” και “reflection on action”.

Η Γεωργία Κουτσού, με τη βιωματική της παρέμβαση “We survived the tsunami” Think Teen! 1st Grade Advanced Level Syllabus A “Learning by Design” Approach», παρουσίασε ένα σχέδιο μαθήματος μέσω του έντεχνου συλλογισμού “Learning by Design”. Βασικά

στοιχεία της διαδικασίας ήταν η κριτική και δημιουργική σκέψη και μάθηση. Έγινε σαφές ότι καθώς οι μαθητές ξεκινούν από διαφορετικές αφετηρίες γνώσεων, μια αρκετά καλή γνώση του λεξιλογίου, καθώς και η επαρκής γνώση των βασικών κανόνων γραμματικής θεωρούνται απαραίτητες προϋποθέσεις επιτυχούς έκβασης μιας θεματικής ενότητας. Παράλληλα, η ενεργητική συμμετοχή στη μάθηση είναι ικανή να συμβάλλει θετικά σε όλα τα επίπεδα των στόχων που έχουν τεθεί (γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων).

Η Φανή Αθανασιάδου με τη βιωματική μικροδιδασκαλία: “Famous Works of Art” εστίασε την παρέμβασή της σε δύο διάσημα έργα τέχνης: «τη γέννηση της Αφροδίτης» του Sandro Botticelli και το “Sonnet 18” του William Shakespeare. Από τη βιωματική διαδικασία έγινε σαφές ότι η δημιουργική μάθηση είναι ικανή να ενθαρρύνει την εξοικείωση των μαθητών με την τέχνη. Παράλληλα η εργασία σε ομάδες με αναφορά σε έργα τέχνης μπορεί να ενισχύσει τις δεξιότητες της συνεργασίας και επικοινωνίας, καθώς και την έκφραση συναισθημάτων. Επίσης η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης αποτελεί μία σημαντική παράμετρο η οποία μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για την εξερεύνηση της τέχνης τόσο μέσα, όσο και έξω από την τάξη και με αυτή την έννοια να οδηγήσει στην επίτευξη των μεταγνωστικών στόχων της μάθησης.

Η Αναστασία Γαλανού, με τη βιωματική της παρέμβαση: “Employing the humorous, the unknown and the unexpected as a means to arouse students’ interest. Reading comprehension, funny stories and grammar consolidation through fun and laughter” ,έδειξε πώς μια αστεία σύντομη ιστορία θα βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν την περαιτέρω χρήση των χρόνων της αγγλικής γλώσσας και γενικότερα πώς το συγκείμενο αυτό μπορεί να συμβάλλει σε μια αλυσιδωτή αντίδραση και να κεντρίσει το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων, ώστε να αυξηθούν τα κίνητρα και η αυτοπεποίθησή τους και να δημιουργηθεί μια θετική, ευχάριστη ατμόσφαιρα στην τάξη για την ομαλή εμπέδωση της γλώσσας.

Η Ιωάννα Τραχανοπούλου, με τη βιωματική της παρέμβαση: «Ένα τραγούδι μέσα απο τη Scratch», εστίασε στη γλώσσα προγραμματισμού Scratch, μέσα από δραστηριότητες εισαγωγής στον προγραμματισμό, τη δημιουργία παιχνιδιών, ιστοριών και κινουμένων σχεδίων. Στόχος ήταν η οικοδόμηση της γνώσης με ευχάριστο και διασκεδαστικό τρόπο, η εξοικείωση με το περιβάλλον Scratch και τις έννοιες του προγραμματισμού, καθώς και με τη χρήση εργαλείων για την επεξεργασία εικόνων, την αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο καθώς και τη μετατροπή βίντεο youtube σε mp3 αρχεία.

Ο Γιώργος Αποστολίδης, με τη βιωματική του παρέμβαση: «Αξιοποιώντας τον κινηματογράφο στη διδακτική διαδικασία: Από το Matrix στον φιλοσοφικό διάλογο», εστίασε στην παιδαγωγική αξιοποίηση του κινηματογράφου στη διδακτική πράξη και ειδικότερα τον εντοπισμό των φιλοσοφικών ζητημάτων που θίγονται στην ταινία «The Matrix». Στο πλαίσιο αυτό παρουσίασε τη μικροδιδασκαλία με παιγνιώδη τρόπο, βιωματικά και κατά ομάδες, εστιάζοντας στην διατύπωση φιλοσοφικών ερωτημάτων και στην παραγωγή προφορικού φιλοσοφικού λόγου.

Οι Ζαχαρούλα Χαρπαντίδου και Δήμητρα Πατρωνίδου, με τη μικροδιδασκαλία τους «Πρόληψη του Σχολικού Εκφοβισμού μέσω τεχνικών θεάτρου/δράματος», πρότειναν μια

καινοτόμο παιδαγωγική παρέμβαση, η οποία μέσω της αξιοποίησης των τεχνικών θεάτρου/δράματος και κυρίως της τεχνικής της «Παγωμένης Εικόνας», στοχεύει στην πρόληψη του φαινομένου του Σχολικού Εκφοβισμού.

Από τη διαδικασία έγινε σαφές ότι με εναλλακτικές και καινοτόμες μεθόδους, οι οποίες μπορούν να κεντρίσουν το ενδιαφέρον των μαθητών και να διεγείρουν τη φαντασία τους, μπορούμε να προσεγγίσουμε σοβαρά θέματα, όπως ο σχολικός εκφοβισμός, ενισχύοντας παράλληλα τη συμμετοχή των συμμετεχόντων στην εκπαιδευτική διαδικασία και αυξάνοντας τη δημιουργικότητά τους.

Οι Σοφία Μπουτορίδου και Βενετία Καπαχτή, με τη μικροδιδασκαλία τους «Διδακτική της Ιστορίας με τη μέθοδο jigsaw», απέδειξαν ότι οι μαθητές αποκτούν δημιουργικό και πρωταγωνιστικό ρόλο, όταν βρίσκονται στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας, δίνοντας παράλληλα έμφαση στον συντονιστικό και εμπνευστικό ρόλο των εκπαιδευτικών.

Η Ζωή Θεοδοσάκη, με την βιωματική προσέγγιση: «Εφαρμογή χειροτεχνίας από ανακυκλώσιμα υλικά ως μέσο προσέγγισης του ζητήματος "Ορθή Διαχείριση Απορριμμάτων" στο μάθημα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης», παρουσίασε την εφαρμογή ενός σχεδίου διδασκαλίας που αφορά στην εφαρμογή χειροτεχνίας στα πλαίσια του μαθήματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα στη διδασκαλία και την εμπέδωση της ορθής διαχείρισης απορριμμάτων και των ιδιοτήτων των ανακυκλώσιμων υλικών. Από τη διαδικασία έγινε σαφές ότι μέσα από την υλοποίηση του σχεδίου οι μαθητές μπορούν να αλλάξουν στάσεις και συμπεριφορές απέναντι στα ανακυκλώσιμα υλικά και να αντιληφθούν την αξία των φυσικών πόρων και των πρώτων υλών από τα οποία προέρχονται τα υλικά συσκευασίας.

Στα βιωματικά εργαστήρια, οι Χριστιάνα Γεωργιάδου, Δέσποινα Σαμαρά και το Σωματείο ΑΜΕΑ της Περιφερειακής Ενότητας Δράμας υλοποίησαν ένα Βιωματικό Εργαστήριο γνωριμίας με το σύστημα γραφής Braille στην εκπαίδευση ατόμων με προβλήματα όρασης. Το εργαστήριο είχε θέμα: «Κλείνω τα μάτια και με οδηγό ένα μαστούνι και τις υπόλοιπες αισθήσεις ανακαλύπτω την καθημερινότητα ενός τυφλού» και αποτέλεσε ένα πλαίσιο προσομοίωσης με τον κόσμο των ατόμων που παρουσιάζουν προβλήματα όρασης.

Ο Μάριος Κουκουνάρας Λιάγκης, με το βιωματικό εργαστήριο: «Ας γίνουμε όλοι ένα», εστίασε στη δημιουργία κοινοτήτων μάθησης, στοιχείο που αποτελεί μία σημαντική παράμετρο για την εργασία και τη συνεργασία των μελών μίας τάξης και κυρίως για την επίτευξη των στόχων της μαθησιακής διαδικασίας σε επίπεδο δεξιοτήτων, στάσεων και γνώσεων. Το εργαστήριο περιελάμβανε τρόπους γνωριμίας και διασύνδεσης των μελών της κοινότητας μιας τάξης κατά τις πρώτες εβδομάδες της σχολικής χρονιάς, δημιουργία σχέσεων, σύνταξη παιδαγωγικού και εκπαιδευτικού συμβολαίου, αναστοχασμό και συζήτηση.

Ο Γιώργος Μπολοτάκης, με το εργαστήριο: «Διδάσκοντας Μαθηματικά με Τ.Π.Ε. Διανύσματα: Έννοιες, Πράξεις, Ανάλυση, Συντεταγμένες - Μαθηματικά Κατεύθυνσης Β' Λυκείου», επικεντρώθηκε στην εκμάθηση των εννοιών των διανυσμάτων και των εφαρμογών

τους, με ανίχνευση και διερεύνηση διαθεματικής εφαρμογής προσομοίωσης σε περιβάλλον εκπαιδευτικού λογισμικού, από τον ίδιο τον μαθητή.

Ο Λάζαρος Βλαχόπουλος, με το εργαστήριο: «Ο μύθος της Περσεφόνης, ένας πλήρης θανατολογικά, μύθος», εστίασε στη απώλεια και στο θρήνο ως μία φυσιολογική συναισθηματική αντίδραση και στο πλαίσιο της αντιμετώπισης παρόμοιων φαινομένων στη σχολική ζωή, όταν εκπαιδευτικοί και γονείς καλούμαστε να προστατέψουμε τα παιδιά μας από τραυματικές εμπειρίες και όσο είναι δυνατό να τα συμφιλώσουμε με δυσάρεστα φαινόμενα. Στις περιπτώσεις αυτές το παραμύθι (bed-time-story) αποτελεί ένα είδος ψυχο-ύπνο θεραπείας για παιδιά.

Παράλληλα στο Συνέδριο πραγματοποιήθηκαν δύο στρογγυλές τράπεζες, με αντικείμενο την αξιοποίηση της τέχνης στην εκπαίδευση και τη διδακτική.

Στην πρώτη συζητήθηκε «Η αξιοποίηση της τέχνης στην εκπαίδευση: θεωρητικά ζητήματα, πρακτικά προβλήματα, ερωτήματα και προκλήσεις» με Συντονιστή τον Γιώργο Κουλαουζίδη. Στη συζήτηση διαπιστώθηκε ότι η αξιοποίηση της τέχνης στην εκπαίδευση δεν είναι καινούρια ιδέα. Στο πεδίο, μάλιστα, της εκπαίδευσης ενηλίκων, η συζήτηση για την αξιοποίηση της τέχνης γίνεται τα τελευταία χρόνια ολοένα και πιο έντονη, ιδίως όταν το ζήτημα αφορά στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των εκπαιδευόμενων. Από τις θεωρητικές αναζητήσεις για το συγκεκριμένο θέμα φαίνεται ότι η τέχνη μπορεί να εξυπηρετήσει την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των ενηλίκων εκπαιδευόμενων, ανεξάρτητα από το τελικό μαθησιακό αποτέλεσμα μιας εκπαιδευτικής παρέμβασης ή δραστηριότητας. Από την άλλη πλευρά γεννιούνται πολλά ερωτήματα σε σχέση με την αξιοποίηση έργων τέχνης ως «εργαλεία» ανάπτυξης της κριτικής σκέψης. Τα ερωτήματα αυτά συνδέονται με την ικανότητα των εκπαιδευτών να αξιοποιήσουν την τέχνη, με την δεκτικότητα των εκπαιδευόμενων αλλά και με την ίδια την τέχνη και τις μορφές της. Στο πλαίσιο της συζήτησης που αναπτύχθηκε, οι συμμετέχοντες ομιλητές εξέθεσαν τις απόψεις τους τόσο για τα θεωρητικά όσο και για τα πρακτικά ζητήματα που αφορούν το συγκεκριμένο θέμα και αναπτύχθηκε ένας γόνιμος προβληματισμός γύρω από τις παραμέτρους του θέματος.

Στη δεύτερη στρογγυλή τράπεζα με θέμα: «Διδάσκοντας Διδακτική! - Έ(γ)νοιες και πράξη της επαγγελματικής κατάρτισης του εκπαιδευτη», ο Petros Gougoulakis ανέπτυξε έναν γόνιμο προβληματισμό αναφορικά με τη σχολική εκπαίδευση, η οποία αντιμετωπίζει σήμερα προκλήσεις πρωτόγνωρες που επιβάλλουν αναθεώρηση του τρόπου σκέψης και οργάνωσης της μαθησιακής διαδικασίας. Στη συνέχεια ακολούθησαν τοποθετήσεις από τους Πανεπιστημιακούς Καθηγητές που συμμετείχαν στη στρογγυλή τράπεζα και τέλος ο κύκλος άνοιξε, καθώς στη συζήτηση μπήκαν σχολικοί σύμβουλοι, καθώς και εκπαιδευτικοί.

Από τη συζήτηση έγινε σαφές ότι ήταν άλλη η παιδαγωγική φιλοσοφία του σχολικού θεσμού, όταν ο δάσκαλος και το «διδακτικό βιβλίο» αποτελούσαν τις μοναδικές και αυθεντικές πηγές γνώσης, και άλλη αυτή που αναπτύσσουν οι συνθήκες του μαθησιακού περιβάλλοντος μέσα στο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό συγκείμενο της εποχής μας. Οι κοινωνίες μας είναι πλέον πολυπολιτισμικές, οι γνώσεις πολύμορφες, οι νέες τεχνολογίες παραγωγής,

επεξεργασίας και διάδοσης των πληροφοριών ξεπερνούν τις εθνικές περιχαράκωσεις. Στο πλαίσιο αυτό οι εκπαιδευτές επωμίζονται ίσως ευθύνες και καθήκοντα για τα οποία μάλλον δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι.

Από την όλη διαδικασία δόθηκε η δυνατότητα αναστοχασμού της διδακτικής ως έννοιας και ως παιδαγωγικής προσέγγισης με σημείο εκκίνησης τα ερωτήματα: Τι έχει να προσφέρει το σχολείο σήμερα, που δεν προσφέρεται από άλλους θεσμούς ή περιβάλλοντα, με τα οποία έρχονται σε επαφή οι μαθητές και ποιες ικανότητες πρέπει να συνθέτουν το προφίλ του σύγχρονου δασκάλου;

Στην Τηλεδιάσκεψη με Θέμα: «Σχολικός εκφοβισμός: Εμπειρικά ευρήματα και εφαρμοσμένες προεκτάσεις», ο Επίκουρος καθηγητής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου της Κύπρου, Παναγιώτης Σταυρινίδης, παρουσίασε μία σειρά από ερευνητικά δεδομένα αλλά και πρακτικές εφαρμογές που αφορούν στο σύγχρονο και πολύπλοκο ζήτημα του σχολικού εκφοβισμού.

Παράλληλα με τα βιωματικά εργαστήρια, τις μικροδιδασκαλίες, τις στρογγυλές τράπεζες και την τηλεδιάσκεψη, πραγματοποιήθηκαν και εισηγήσεις καινοτόμων σχεδίων διδασκαλίας ανά διδακτικό αντικείμενο, παρουσίαση τεχνικών δημιουργικής και συνεργατικής μάθησης και καινοτόμων δραστηριοτήτων ενταγμένων σε δραστηριότητες των σχολείων, ενώ ιδιαίτερη θέση κατείχαν θέματα που αφορούσαν στην εκπαίδευση ενηλίκων, στη διδασκαλία μέσω τέχνης, στην ειδική αγωγή και στο σχολικό εκφοβισμό. Συνολικά τα θέματα που αναπτύχθηκαν αφορούσαν στην τυπική, μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση και σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης (προσχολική αγωγή, δημοτικό σχολείο, Γυμνάσιο - Λύκειο, αλλά και στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση, στην εισήγηση με τίτλο: «Διδάσκοντας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Υποχρέωση, αγγαρεία ή προνόμιο;»).

Αναλυτικότερα, στο πλαίσιο της βιωματικής προσέγγισης γνωστικών αντικειμένων και της αυτενέργειας των μαθητών, μία σειρά εισηγήσεων αφορούσαν στα φιλολογικά μαθήματα. Στη θεματική αυτή παρουσιάστηκαν σχέδια διδασκαλίας με αναφορά στη δημιουργική διδασκαλία ποιημάτων, όπως «Ο καιόμενος» του Τάκη Σινόπουλου και τα «Θαλασσινά Τραγούδια» του Γεωργίου Δροσίνη, καθώς και γενικότερα σχετικά διδακτικά ζητήματα, όπως η υπερρεαλιστική ποίηση στο Γυμνάσιο. Ακόμη, παρουσιάστηκαν σχέδια διδασκαλίας, που αφορούσαν στο γνωστικό αντικείμενο της ιστορίας του Βυζαντίου, καθώς και της νεότερης και σύγχρονης ιστορίας, όπως η βιωματική και πολυπρισματική προσέγγιση των γεγονότων της τουρκικής εισβολής το 1974 στην Κύπρο ή οι Βαλκανικοί Πόλεμοι, αλλά και σχέδια διδασκαλίας πάνω σε ζητήματα τοπικής ιστορίας, άμεσα συνδεδεμένης με την τοποθεσία και την ανθρωπογεωγραφία των σχολείων για τα οποία σχεδιάστηκαν και μέσα στα οποία υλοποιήθηκαν.

Σε ορισμένες περιπτώσεις η αναφορά στα φιλολογικά μαθήματα είχε και διαθεματικό χαρακτήρα, όπως το σενάριο “Πρόσφυγας στον τόπο μου”, που υλοποιήθηκε στη βάση της διαθεματικής σύνδεσης της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας με τη Γλώσσα και τα Εικαστικά της Γ΄ τάξης Γυμνασίου ή η «Λύση του Γόρδιου δεσμού», που αποτέλεσε μία

διαθεματική προσέγγιση ενός αρχαιοελληνικού κειμένου, αλλά και το σενάριο «Ψαχουλεύοντας τη λογοτεχνία - Παραδείγματα σχεδίων εργασίας στη φιλιαναγνωσία», που παρουσιάστηκε ως αποτέλεσμα συνδιδασκαλίας κειμένων του Ρίτσου και του Ελύτη, στο μάθημα της Λογοτεχνίας, με χρήση καινοτόμων μεθόδων.

Στην ίδια προοπτική συγκαταλέγεται και η διαθεματική προσέγγιση της δίκης του Μαντίθεου, όπως και η διδακτική πρόταση με τίτλο: «Η καλλιέργεια της δημιουργικής γραφής και το παιχνίδι των ρόλων», η οποία αποτέλεσε διδακτικό σενάριο στο μάθημα της Ιστορίας Γενικής Παιδείας της Γ' Λυκείου, με προσανατολισμό στη διδασκαλία της έξαρσης του ναζισμού μετά την οικονομική κρίση του 1929, συνδυαστικά με την προβολή της κινηματογραφικής ταινίας «το Κύμα».

Οι εφαρμογές στη διδασκαλία λογοτεχνικών κειμένων είχαν αισθητή παρουσία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτέλεσε η μέθοδος του «Οδηγού λογοτεχνικής ανάγνωσης», που αποτέλεσε μία εφαρμογή στη διδασκαλία του λογοτεχνικού κειμένου «Στα 200 π.Χ.», του Κ.Π.Καβάφη, αλλά και η διδακτική πρόταση με κέντρο το λογοτεχνικό κείμενο «του Νεκρού Αδελφού», που επεξεργάστηκε κριτικά τα στερεότυπα που αφορούν τα φύλα στη Νεοελληνική Λογοτεχνία.

Στο πλαίσιο των φιλολογικών ανακοινώσεων παρουσιάστηκαν και συνδυαστικά θέματα αρχαίας και νέας Ελληνικής γλώσσας, όπως η ανακοίνωση: «Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση» και «Νέα Ελληνική Γλώσσα: συνοδοιπόροι στην κατάκτηση του κριτικού γραμματισμού».

Η εμπλοκή της δραματοποίησης στον αυτοσχεδιασμό και την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία προτάθηκαν ως εναλλακτικά μαθησιακά περιβάλλοντα για τη διδασκαλία φιλολογικών γνωστικών αντικειμένων, όπως αυτού της Έκφρασης-Έκθεσης της Α' Λυκείου, αναφορικά με το κειμενικό είδος της Αφήγησης.

Αναφορικά με τη διδασκαλία των μαθηματικών, μία εργασία αφορούσε τη γεωμετρική εποπτεία σε περιβάλλον δυναμικής γεωμετρίας με σκοπό την απόδειξη της αλγεβρικής ταυτότητας, καθώς και δημιουργικές μορφές διδασκαλίας, οι οποίες βοηθούν τους μαθητές να ξεπεράσουν τις δυσκολίες κατανόησης μαθηματικών εννοιών και να αντιληφθούν μαθηματικά δεδομένα, όπως το εμβαδόν τριγώνου. Εκείνο το οποίο φάνηκε είναι ότι ο δασκαλοκεντρικός τρόπος διδασκαλίας και τα στατικά μέσα αναπαράστασης δεν είναι τόσο αποδοτικά στην επίτευξη των γνωστικών στόχων του μαθήματος και ότι οι δημιουργικές προσεγγίσεις μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην επίτευξη των γνωστικών αλλά και των συναισθηματικών στόχων του μαθήματος.

Στο πλαίσιο του μαθήματος των θρησκευτικών παρουσιάστηκαν εκπαιδευτικά σενάρια τα οποία αναπτύχθηκαν σε σχολεία με κύριο στόχο να γνωρίσουν οι μαθητές τη χριστιανική πίστη και παράδοση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα «οι Κατακόμβες», που παρουσιάστηκαν ως ένας παράξενος τόπος καταφυγής, ζέουσας πίστης και δημιουργίας μηνύματος ζωής από τα έγκατα της γης. Παράλληλα, μία σειρά ανακοινώσεων αφορούσαν στην εκπαιδευτική αξία των τεχνικών δημιουργικής μάθησης, όπως το "DEBATE" και τα επιτραπέζια παιχνίδια, αλλά

και στην αξιοποίηση του νέου Αναλυτικού Προγράμματος των Θρησκευτικών μέσα από διαδικτυακά εργαλεία και ψηφιακές κοινότητες μάθησης. Ιδιαίτερη μνεία έγινε στη σύνδεση Θεολογίας και Τέχνης μέσα από το ερευνητικό σχέδιο εργασίας με θέμα «Θεός και Σύγχρονη Τέχνη. Και εγένετο ... Photostory». Πρόκειται για μία εργασία που παρουσιάζει την οργάνωση και ανάπτυξη ενός μακροπρόθεσμου ερευνητικού σχεδίου εργασίας με έμφαση στη σχέση και στο διάλογο Θεολογίας και Τέχνης.

Ένας πραγματικά μεγάλος αριθμός εισηγήσεων αφορούσε στη συμβολή της τέχνης στη μαθησιακή διαδικασία. Στο επίκεντρο, βέβαια, αυτής της κατηγορίας των ανακοινώσεων βρίσκεται η στρογγυλή τράπεζα, στην οποία ήδη αναφερθήκαμε, αλλά και βιωματικές μικροδιδασκαλίες στις οποίες έγινε χρήση τεχνικών που άπτονται της σχέσης τέχνης και εκπαίδευσης, όπως τα μοτίβα έντεχνου συλλογισμού (artful thinking).

Στη θεματική αυτή συναντάμε διδακτικές προτάσεις, όπως «η Λογοτεχνία μέσα από την Τέχνη», θέματα βιβλιογραφικών ανασκοπήσεων αναφορικά με τους τρόπους παιδαγωγικής αξιοποίησης της τέχνης στην εκπαίδευση των μαθητών με σκοπό τη διαμόρφωσή τους σε ενεργούς και δημοκρατικούς πολίτες στις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες, αλλά και αναφορικά με τη χρήση της τέχνης στην προοπτική της ενδυνάμωσης και οικοδόμησης της αυτοεκτίμησης των μαθητών και την ανάδειξη της διαφορετικότητας των ανθρώπων. Ενδεικτικό παράδειγμα της οπτικής αυτής αποτέλεσε η ανακοίνωση: «Ίδιοι και διαφορετικοί».

Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης μέσα από την τέχνη συνδέθηκε επιπρόσθετα και με το Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό, με τη διδασκαλία της Ιστορίας της τέχνης, με τη διδασκαλία μη λεκτικών μορφών επικοινωνίας, αλλά και με τη δημιουργική διδασκαλία της έννοιας του χρόνου στην εισήγηση «Χρή τέχνης... ο χρόνος».

Στο πλαίσιο εφαρμογής προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων, δίνεται στα σχολεία η δυνατότητα της ενασχόλησης με ποικίλα αντικείμενα. Με αφορμή την προοπτική αυτή, πολλές ανακοινώσεις του συνεδρίου αφορούσαν αυτές τις καινοτόμες προσεγγίσεις, οι οποίες μάλιστα είχαν τα χαρακτηριστικά της διαθεματικότητας και της συνεργατικότητας, καθώς αποτέλεσαν αντικείμενο συνεργασίας μαθητών και εκπαιδευτικών διαφορετικών σχολείων, γονέων και κηδεμόνων μαθητών και μαθητριών, αλλά και της τοπικής κοινωνίας.

Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάστηκαν αρκετά και σημαντικά θέματα, τα οποία, αφού εφαρμόστηκαν και αξιολογήθηκαν σε επίπεδο σχολικών μονάδων, προτάθηκαν στο συνέδριο ως καινοτόμες πρακτικές και εφαρμογές.

Μεταξύ των καινοτόμων δράσεων η συνεργατική μάθηση στο πλαίσιο δημιουργίας ενός ηλεκτρονικού σχολικού περιοδικού και η αυτοαξιολόγησή της από τους μαθητές, αποτέλεσε μία προσέγγιση η οποία εστίασε στη συνεργατική μάθηση και πώς αυτή μπορεί να εφαρμοστεί στο πλαίσιο δημιουργίας ενός ηλεκτρονικού σχολικού περιοδικού. Στη διαδικασία αυτή σημαντικός παράμετρος ήταν και η αξιοποίηση της αυτοαξιολόγησης που πραγματοποίησαν οι ίδιοι οι μαθητές που συμμετείχαν, ως ανατροφοδότηση της διαδικασίας.

Μεταξύ των δραστηριοτήτων ήταν και η κινηματογραφική τεχνική του animation στην εκπαίδευση, καθώς, επίσης, και η αξιοποίηση των σχολικών μετακινήσεων, οι συνεντεύξεις με ειδικούς, αλλά και τα θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, αγωγής υγείας και δράσεις, όπως το «Πώς φαντάζομαι τη ζωή μου μετά από είκοσι χρόνια», που υλοποιήθηκε στα πλαίσια της Αγωγής Σταδιοδρομίας.

Στα περιβαλλοντικά θέματα υπήρχαν αναφορές στην αειφόρο διαχείριση των υδάτινων πόρων και γενικότερα στη ρύπανση της ατμόσφαιρας, ενώ οι προσεγγίσεις έγιναν μέσα από δημιουργικές και βιωματικές πρακτικές, όπως το παραμύθι, το παιχνίδι, η ζωγραφική, η μελέτη συναισθημάτων και η μάθηση μέσω επίλυσης προβλήματος. Στην προοπτική αυτή προτάθηκαν διαδικτυακά εργαλεία, όπως το λογισμικό Hot Potatoes, καθώς και εξειδικευμένες μέθοδοι έρευνας και κοινωνικοοικονομικής αποτίμησης της ρύπανσης, όπως η χρήση της μεθόδου υποθετικής αξιολόγησης (CVM).

Στη θεματική αυτή παρουσιάστηκαν και ζητήματα τα οποία σχετίζονταν με πρωτοβουλίες διευθύνσεων και εκπαιδευτικών, πέρα των θεσμικά κατοχυρωμένων πρωτοβουλιών της πολιτείας, όπως η παρουσίαση: «Συνεργάζομαι βιωματικά. Η περίπτωση του Ν. Δράμας μέσω της εφαρμογής του καινοτόμου προγράμματος: Αλλάζω το σχολείο μου».

Στην ίδια κατεύθυνση παρουσιάστηκαν και ανακοινώσεις που αφορούσαν στις ερευνητικές εργασίες (projects) με μία ποικιλία θεμάτων, όπως η προσέγγιση του φαινομένου του ρατσισμού, η δημιουργία αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων με υλικά της καθημερινότητάς μας και η βιωματική προσέγγιση της διαμόρφωσης προσωπικών και επαγγελματικών αξιών στο μάθημα του ΣΕΠ με την αξιοποίηση του κινηματογράφου.

Ωστόσο, ο Σχολικός και Επαγγελματικός Προσανατολισμός έδωσε το έναυσμα να παρουσιαστούν και γενικότερα θέματα που ανάγονται στην εμβέλεια του εν λόγω αντικείμενου, όπως το πρόβλημα της σχολικής αποτυχίας, η οποία εκδηλώνεται με διάφορες μορφές και αποτελεί πάντα ένα επίκαιρο ζήτημα.

Μέσα από τις ανακοινώσεις που αφορούσαν στις καινοτόμες δραστηριότητες των σχολείων, έγινε σαφές ότι με τη χρήση καινοτόμων δράσεων και τη συστηματική συνεργασία εκπαιδευτικών και μαθητών είναι δυνατόν να αλλάξει η κουλτούρα μάθησης στο σχολείο.

Στο αντικείμενο των Φυσικών Επιστημών, παρουσιάστηκαν καινοτόμες μορφές διδασκαλίας, όπως η σύγχρονη προσέγγιση «SCIENTIX» για τη Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών.

Αναφορικά με τη διδασκαλία αντικειμένων Φυσικής Αγωγής, μία ανακοίνωση είχε ως αντικείμενο τη διδασκαλία των αλμάτων στον Κλασικό Αθλητισμό, ο οποίος αποτελεί βασικό τμήμα της διδακτέας ύλης των τριών τάξεων του Γυμνασίου, σύμφωνα με τα αντίστοιχα αναλυτικά προγράμματα σπουδών στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής.

Ένα σημαντικό μέρος των ανακοινώσεων του Συνεδρίου αφορούσε στην εκπαίδευση ενηλίκων. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάστηκαν σχέδια εργασίας προσαρμοσμένα για ενήλικες εκπαιδευόμενους που φοιτούν σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας και μπορούν να εφαρμοστούν στα πλαίσια οποιουδήποτε γραμματισμού, αλλά και θεωρητικές προσεγγίσεις της

εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως είναι η θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης του Jack Mezirow. Στην ίδια κατεύθυνση συζητήθηκε και ο ρόλος του συντονιστή-εμπυχωτή της ομάδας στις ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες στην εκπαίδευση και η συμβολή του στη διαχείριση της δυναμικής της ομάδας. Επίσης παρουσιάστηκαν ανακοινώσεις οι οποίες επιχείρησαν μία φιλοσοφική εμβάθυνση σε θεωρητικά και πρακτικά δεδομένα της εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως η ανάπτυξη του θέματος: «Η αισθητική εμπειρία ως φιλοσοφία της τέχνης στον John Dewey».

Άλλα σχετικά με την εκπαίδευση ενηλίκων θέματα ήταν οι σύγχρονες δεξιότητες της εκπαίδευσης στην δια βίου μάθηση, ο αυτοπροσδιορισμός σε ενήλικες με ολική και μερική απώλεια όρασης και ο ρόλος της ενσυναίσθησης στην εφαρμογή της μεθόδου του Α. Κόκκου «Μετασχηματίζουσα Μάθηση μέσω της Αισθητικής Εμπειρίας».

Μία ιδιαίτερη παρουσία στο παραπάνω πλαίσιο ήταν αυτή των εκπαιδευομένων του Εναλλακτικού Σχολείου Ενηλίκων του ΚΕΘΕΑ- ΕΞΟΔΟΣ, οι οποίοι σχεδίασαν από κοινού και σε συνεργασία με τους εκπαιδευτές τους το σχολείο του μέλλοντος.

Αναφορικά με την αγγλική γλώσσα, αναφερθήκαμε ήδη σε τρεις βιωματικές μικροδιδασκαλίες οι οποίες αφορούσαν το διδακτικό πλαίσιο της αγγλικής γλώσσας σε όλες τις βαθμίδες της τυπικής εκπαίδευσης, ωστόσο, πέραν αυτών, παρουσιάστηκαν και σχέδια διδασκαλίας για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας και πιο συγκεκριμένα της κατανόησης γραπτού λόγου με το εργαλείο WebQuest, καθώς και διαθεματικά σενάρια εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας, με τη χρήση δημιουργικών εργαλείων μάθησης ή και κινητών συσκευών στο πλαίσιο εφαρμογής του mobile learning.

Μία σειρά ανακοινώσεων αφορούσαν τεχνικές και μοντέλα διδασκαλίας, όπως το μοντέλο της Αντεστραμμένης τάξης (Flipped Classroom) στη διδασκαλία της Ιστορίας, αλλά και μοντέλα διαδικτυακής μάθησης, όπως το μοντέλο των τεσσάρων σταδίων P.O.A.E. (Planning, Organization, Application, Evaluation) στην προοπτική της συνεχούς βελτίωσης και αναπροσαρμογής της διαδικτυακής επιμόρφωσης στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών.

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία αποτελεί βασικό στόχο της σύγχρονης διδασκαλίας. Βασικά οφέλη της χρήσης των ΤΠΕ είναι ότι ο εκπαιδευτικός μεταδίδει με τρόπο εποικοδομητικό τη γνώση και ο μαθητής την καταλαβαίνει και την αφομοιώνει, αναπτύσσοντας κριτική σκέψη και βελτιώνοντας την απόδοσή του στο μάθημα. Στην προοπτική αυτή κινήθηκαν οι εργασίες «Διδακτική προσέγγιση του φαινομένου του αναλφαβητισμού με την αξιοποίηση των web 2.0 εργαλείων και συμμετοχικών διδακτικών πρακτικών», καθώς και «Η χρήση των Padlet και Titan pad στο μάθημα της Ιστορίας και της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Δύο πρακτικά παραδείγματα».

Ωστόσο, η χρήση των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία συνδέθηκε με ποικίλα άλλα θέματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η συσχέτιση Bullying και μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ως μία βιωματική προσέγγιση με άξονα τη συναισθηματική νοημοσύνη.

Οι ανακοινώσεις που αφορούσαν στην αξιοποίηση των Τ.Π.Ε στη μαθησιακή διαδικασία είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς σήμερα όλο και περισσότεροι μαθητές περνούν τον ελεύθερο χρόνο τους μπροστά στην οθόνη ενός υπολογιστή επικοινωνώντας, αλλά και μαθαίνοντας. Με βάση τα δεδομένα αυτά η μάθηση μπαίνει σε ένα νέο πλαίσιο το οποίο θα πρέπει να αξιοποιηθεί κατάλληλα.

Μία εισήγηση είχε αποτέλεσα διδακτική πρόταση στην Περιθανάτια Αγωγή στο Δημοτικό Σχολείο, ένα θέμα που αποτέλεσε και αντικείμενο ενός σχετικού βιωματικού εργαστηρίου.

Μία σειρά από θέματα αφορούσαν στην προσχολική αγωγή και εκπαίδευση. Στο πλαίσιο αυτό συναντάμε την ανακοίνωση: «Αξιοποιώντας τα παιχνίδια της μεταμοντέρνας γραφής σε ένα πρόγραμμα φιλαναγνωσίας: Ο λύκος ξαναγύρισε». Στην ανακοίνωση αυτή, η μεταμοντέρνα μυθοπλασία, γέννημα μιας εποχής που αλλάζει, υιοθέτησε μια παιγνιώδη διάσταση, η οποία εκφράστηκε μέσα από τη χρήση των γλωσσικών παιχνιδιών, τη διακειμενικότητα-παρωδία, τη μείξη ετερόκλητων στοιχείων, την υπερβολή και άλλα αφηγηματικά τεχνάσματα.

Σε παρόμοιο πλαίσιο κινήθηκε η εισήγηση «Ημερολόγια παιχνιδιού και μαγικό παραμύθι. Δημιουργώντας, εμψυχώνοντας, και αξιολογώντας συλλογικές αφηγήσεις στο πλαίσιο μιας κοινότητας μάθησης στην προσχολική εκπαίδευση», η οποία αποτέλεσε μια παιδαγωγική πρόταση βασισμένη στις κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες μάθησης.

Στην ίδια προοπτική παρουσιάστηκε η εισήγηση «Φωνές και γράμματα» αναπτύσσοντας μία μέθοδο πρώτης ανάγνωσης και γραφής, όπου με τη βοήθεια καρτελών και καρτών η διδασκαλία της ανάγνωσης και της γραφής αποκτά ιδιαίτερο χαρακτήρα με σημαντικά μαθησιακά αποτελέσματα και μάλιστα μέσα σε ένα συνεργατικό κλίμα.

Τέλος σε μία σειρά από άλλα θέματα, εξετάστηκαν οι αρχές τις διαφοροποιημένης παιδαγωγικής σε παρέμβαση για την αποτροπή του σχολικού εκφοβισμού. Η συγκεκριμένη παρέμβαση υλοποιήθηκε μέσα από ένα σχέδιο διδασκαλίας - παρέμβασης για την πρόληψη και αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού, με εφαρμογή των αρχών της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής, ώστε ο εκπαιδευτικός να ανταποκριθεί στις γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες των μαθητών/τριών της τάξης.

Επίσης, υπήρξε αναφορά στην έννοια της διαδικτυακής ταυτότητας και του "διαφορετικού", μέσα από την περίπτωση των διαδικτυακών παιχνιδιών management, καθώς και ανακοινώσεις ερευνητικών δεδομένων, όπως η έρευνα για τα μαθησιακά αποτελέσματα της δημιουργίας και λειτουργίας μαθητικής ραδιοφωνικής ομάδας σε Λύκειο και τα αποτελέσματα πανελλαδικής έρευνας με σκοπό τη διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών, που πραγματοποίησε η ΔΔΕ Δράμας στο τέλος του σχολικού έτους 2014-2015.

Η διαδικτυακή επιμόρφωση και γενικότερα η διαδικτυακή μάθηση συμπλήρωσε το θεματικό προφίλ αυτού του συνεδρίου μέσα από την παρουσίαση του διαδικτυακού μαθήματος: "Building the school of the future" ως ενός βιωματικού διαδικτυακού project, το οποίο υλοποιήθηκε στην προοπτική του σχολείου του μέλλοντος και στο οποίο ερευνητικά

δοκιμάστηκε η ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών με εικονικούς συμμετέχοντες (Virtual Participants).

Ολοκληρώνοντας αυτή την αναφορά, αξίζει να αναφερθούμε στην παρουσίαση διδακτικών προτάσεων με αντικείμενο τη συνδιδασκαλία μαθημάτων, όπως Μαθηματικών και Νεοελληνικής Γλώσσας στην «Επαγωγική μέθοδο μέσα από μια Διαθεματική Οπτική», αλλά και στην προοπτική διερεύνησης των πρακτικών με τις οποίες οι διδάσκοντες προσεγγίζουν τα λάθη του γραπτού λόγου, ως ένα στοιχείο που έχει επισημανθεί από πολλούς ερευνητές και μελετητές, καθώς αυτά επηρεάζουν καθοριστικά την αποτελεσματικότητα της ανατροφοδότησης που λαμβάνουν οι μαθητές στη διαδικασία παραγωγής του λόγου.

Δε θα μπορούσαν, βέβαια να απουσιάσουν και θέματα που άπτονται κοινωνικών και οικονομικών ζητημάτων και παραμέτρων, όπως οι νέες δυνατότητες που αναδύονται στην Ελλάδα της πολύπλευρης κρίσης, μέσα από τους θεσμούς και τις εφαρμογές της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, καθώς και ζητήματα εργατικού δικαίου, μέσω της διδασκαλίας σχετικών ενοτήτων (Η διδασκαλία του μαθήματος «Στοιχεία Εργατικού Δικαίου» στα πλαίσια των προγραμμάτων Voucher).

Είναι γεγονός ότι από τις εργασίες του συνεδρίου αναπτύχθηκε έντονος προβληματισμός και επιβεβαιώθηκε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ότι στο επίκεντρο της βιωματικής μάθησης βρίσκονται η συμμετοχή και η διερεύνηση, η ανακάλυψη και το ενδιαφέρον, η φαντασία, η δημιουργικότητα και το συναίσθημα.

Ο επιστημονικός και πολιτιστικός σύλλογος «εκπ@ιδευτικός κύκλος», ο οποίος στον τομέα της επιστήμης και του πολιτισμού δραστηριοποιείται με την έκδοση αυτού του περιοδικού, την υλοποίηση του Πανελλήνιου λογοτεχνικού διαγωνισμού εφηβικού διηγήματος και ποίησης «Γρηγόρης Πεντζίκης» και την υλοποίηση του Βιωματικού Συνεδρίου Εφαρμοσμένης Διδακτικής, εξυπηρετεί τις αρχές και το ιδανικό της ανοικτής πρόσβασης στη μάθηση και για το λόγο αυτό, μέσω της επίσημης ιστοσελίδας του στη διεύθυνση <http://www.educircle.gr>, καθιστά τα αγαθά αυτά ελεύθερα προσβάσιμα στο ευρύ κοινό. Υπό την έννοια αυτή, τα Πρακτικά του Συνεδρίου, όσο και βιντεοσκοπημένες συνεδρίες, εργαστήρια και γενικότερα ανακοινώσεις του 1^{ου} Διεθνούς Εφαρμοσμένης Διδακτικής μπορούν να αποτελέσουν πηγή γνώσης αλλά και να συμβάλλουν στον επιστημονικό διάλογο που εξελίσσεται αναφορικά με τη διδακτική και γενικότερα την εκπαίδευση.